

LOPPURAPORTTI

EKOTEKOja ympäristön ja ilmaston parantamiseksi – Kohti
hiilineutraalia Pohjois-Savo Mansikan alueella

2021–2023

Jaana Oikarinen

Sisällysluettelo

1. Toteuttajan nimi.....	2
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus	2
3. Yhteenvedo hankkeesta	2
4. Hankkeen tavoitteet.....	3
4.1 Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on.....	3
4.2 Hankkeen tavoitteet	3
5. Toteutus	4
5.1 Toimenpiteet.....	4
5.1.1 Hajautetun energiantuotannon edistäminen	4
5.1.2 Arjen kestävyysratkaisumallien kehittäminen	7
5.1.3 Tiedottaminen ja viestintä	13
5.2 Aikataulu	18
5.3 Resurssit.....	18
5.3.1 Toteutuksen organisaatio	18
5.3.2 Kustannukset ja rahoitus.....	18
5.3.3 Raportointi ja seuranta	18
5.3.4 Toteutusolehdutukset ja riskit	19
5.4 Yhteistyökumppanit.....	19
5.5 Tuotokset ja vaikutukset	21
Hankkeen aikana tuotetut materiaalit	22
6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	23
6.1 Energiasuunnittelu	23
6.2 Puolueeton energianeuvonta.....	23
6.3 Ilmastoviiisuus	23
6.4 Ympäristökasvatus -ja mobilisaatio.....	24
6.5 Kyläyhteisöjen kestävä kehitys	24
7. Allekirjoittajat ja päiväys	24

1. Toteuttajan nimi

Kehittämisyhdistys Mansikka ry

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

EKOTEKOja ympäristön ja ilmaston parantamiseksi – Kohti hiilineutraalia Pohjois-Savoa Mansikan alueella

Hankenumber: 155 570

3. Yhteenveto hankkeesta

Joulukuussa 2019 Euroopan komissio esitteli Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta maailman ensimmäinen **ilmastoneutraali maanosa** vuoteen 2050 mennessä. Suomessa tavoitteeksi, hallitusohjelma kaudella 2019–2023 asetti kansallisen **hiilineutraaliustavoitteet** vuoteen 2035. Myös Pohjois-Savossa ilmastotiekartan päätavoitteena on, että Pohjois-Savo on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Hiilineutraaliustavoitteet vaativat laaja-alaista **vihreää siirtymää**, jolla tarkoitetaan muutosta kohti ekologisesti kestävästä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin.

Kuluttajilla on vihreän siirtymän toteutumisesta suuri vaikutus. Suomen Ympäristökeskus julkaisi keväällä 2023 uuden kulutusperäisen päästölaskennan tulokset. Päästölaskennan mukaan Suomen kuntien yhteenlasketut kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt ovat noin 57,4 MtCO₂e. Näistä kuntien päästöistä 83 prosenttia aiheutuu **kotitalouksien kulutuksesta**, 11 prosenttia kuntien hankinnoista ja loput 6 prosenttia investoinneista.

Pohjois-Savon kuntien päästöt ja hiilitaseet -selvitys (2020) osoittaa, että osa Mansikka ry:n alueen kunnista on jo hiilinegatiivisia päästöjen osalta, jotka aiheutuvat alueellisesti. Eniten alueella kasvihuonekaasupäästöjä syntyy liikenteestä, jopa noin puolet. Sen jälkeen eniten päästöjä aiheuttavat lämmön ja sähkön kulutus.

EKOTEKOja hankkeessa haluttiin edistää edellä mainittuja, yhdessä sovittuja tavoitteita tukemalla mm. kiinteistöjen omistajia energiajärjestelmien muutostöissä energiatehokkaampiin ja ilmastoystävällisiin ratkaisuihin, jakamalla tietoa ja tarjoamalla puolueetonta asiantuntijuutta.

Kestäviin valintoihin ja elämäntapoihin kannustettiin tuomalla esiin erilaisia asumiseen, kierrättämiseen, kiertotalouteen ja omavaraisuuteen perustuvia teemoja. Hankkeen aikana tuotiin esiin arjen ilmastoviisaita tekoja sekä resurssiviisautta. Hankkeen toimet tähtäsivät hiilineutraaliustavoitteen toteutumiseen niin Euroopan, kansallisen ja paikallisen tavoitteiden mukaisesti.

Hankkeen aikana tavoitettiin Mansikka ry:n alueen asukkaita ja yhteisöjä erilaisissa yleisötapauksissa, median kautta, sosiaalisessa mediassa ja yhteistyökumppaneiden kautta. Konkreettista toimintaa toteutettiin myös yhteisöjen kanssa esim. yhteisöllisten talkoopäivien muodossa ja romumetallinkeräyksiin.

Suoraan kestäviin elämäntapoihin vaikuttaviin järjestelmien kehittämiseen, kuten alueen jätepoliittisen ohjelman laadintaan, ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumiseen kunnissa ja uusiutuvan energian kehittämiseen, osallistuttiin hankkeen aikana aktiivisesti eri foorumeilla ja työryhmissä.

Pohjois-Savo, alueena ei ole vielä profiloitunut ilmastoviisaaksi, vaikka alueella tehdäänkin jo paljon yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Asenteita vihreää siirtymää kohtaan ja irtaantumista fossiilitaloudesta täytyisi jouduttaa alueella, jotta asetetut tavoitteet myös globaalisti toteutuisivat. Ymmärrys kestävän elämän eri näkökulmista kaipaa Pohjois-Savon alueella vielä pitkäjänteistä työtä ja erityisesti toimien vaikutusten arviointia sekä ennakkointia.

4. Hankkeen tavoitteet

4.1 Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

EU:n nykyisen ilmastopolitiikan tavoitteena on vähentää päästöjä vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä kaikilta toimijoilta ja toimijatasoilta, valtiolta, kunnilta, yrityksiltä ja asukkailta. Ilmasto- ja ympäristövaikutusten merkitys tulee korostumaan kaikessa toiminnassa.

Hanke mukailee vahvasti, vuonna 2021 valmistuneen Pohjois-Savon ilmasto-ohjelman, ilmastotiekartan painopisteitä: ”Vahva ilmastokulttuuri”, ”Kiertotaloudella kilpailukykyä ja luonnonvarojen kestävää käyttöä” sekä ”Puhdasta energiaa reilusti”.

4.2 Hankkeen tavoitteet

- Vähennetään alueen ilmastopäästöjä lisäämällä uusiutuvan energian ratkaisujen käyttöönottoa
- Kasvatetaan alueen energiaomavaraisuutta
- Toteutetaan puolueetonta neuvontaa uusiutuvan energian suunnittelusta ja käyttöönotosta
- Edistetään ilmastoa huomioivien elintapojen lisäämistä, energiaratkaisuja ja lähiruokamalleja
- Levitetään hyviä käytänteitä ja valintoja toimijoiden ryhmissä sekä asukkaille, maaseudun menestystekijät esiin
- Lisätään maaseudun elinvoimaisuutta, vetovoimaisuutta ja pitovoimaa viestimällä alueen hiilitaseesta sekä ilmastotoimenpiteistä

5. Toteutus

5.1 Toimenpiteet

Hankkeen toimenpiteet jakautuivat kolmeen eri teemaan: hajautetun energiantuotannon edistäminen, arjen kestävyysratkaisumallien kehittäminen ja pilotointi, tiedottaminen sekä viestintä ilmastoviisaista teoista.

5.1.1 Hajautetun energiantuotannon edistäminen

Energiaselvitykset yhteisessä käytössä oleviin tiloihin (Hiilineutraalit yhteiset tilat)

Kuva: Mukana energiaselvityksissä olleita yhteiskäytössä olevia taloja: (vas.) Iisveden Kirin talo, Kotalahden kyläyhdistyksen talo, Länsi-Vesannon nuorisoseuran talo, Mustinmäen kyläyhdistyksen talo, Sampola Varkaudessa, Sorsakosken kyläyhdistyksen talo

Alueen yhteisessä käytössä olevien kiinteistöjen omistajille tarjottiin mahdollisuus osallistua hankkeen kustantamana kiinteistön energiaselvityksen toteuttamiseen. Kyselyyn vastasi 11 yhdistystä tai seuraa, joista 9 valittiin sopiviksi energiaselvityksiä varten. Tarjouspyyntö asiantuntijapalveluista, energiaselvitysten tekemiseksi lähetettiin 15:sta yritykseen ja 7 tarjouksen antaneista ProAgria valikoitui valintakriteerien mukaisesti palvelun toteuttajaksi.

Energiaselvitykset tehtiin joulukuun 2021 ja maaliskuun 2022 aikana seuraaviin kohteisiin:

Sampola/ Partio-Unnukka ry
Sorsakosken kyläyhdistyksen kylätalo / Sorsakosken kyläyhdistys ry
Länsi-Saamainen-Reinikkalan kyläyhdistyksen talo / Länsi-Saamainen-Reinikkalan Kyläyhdistys ry
Mustinmäen kyläyhdistyksen kylätalo / Mustinmäen kyläyhdistys ry
Kotalahden kyläyhdistyksen kylätalo / Kotalahden kyläyhdistys ry
Kotalahden metsästysseuran talo
Kärkkäälän kyläyhdistyksen kylätalo / Kärkkäälän Kyläyhdistys ry
Kirin talo / Iisveden Kiri ry
Länsi-Vesannon nuorisoseurantalo / Länsi-Vesannon nuorisoseura

Selvitysten tarkoituksena oli tarjota kyläyhteisöillä välineitä ja tietoa kiinteistöjen korjaus- ja energiaremonttien toteuttamiseksi, vaikeassa taloustilanteessa kun samaan aikaan kyläseurojen aktiivisuus on monella alueella hiipumassa. Selvitysten jälkeen ainakin yksi kyläyhteisö on hakenut rahoitusta energiajärjestelmän uusimiseksi ja pienempiä toimia on suunniteltu (esim. energiatehokkuuden parantamiseksi) useammassa kohteessa.

Energiaselvityksiin osallistuneet kutsuttiin Kuopion Rakenna ja Asu -messuille 9.4.2022. Osallistujia oli 4, kahdesta eri kyläyhdistyksestä. Messujen yhteydessä mietittiin yhdessä ratkaisuja yhteisten tilojen energia-asioihin ja tilojen käyttöön.

Energianeuvonta

Energianeuvontaa järjestettiin hankkeen aikana etänä sekä live-tapahtumina yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa (kunnat, Pohjois-Savon energianeuvonta, sekä alan yritykset).

Hankealueella järjestettiin kolme **Pop Up neuvontapistettä** (Varkaus 31.8., Tervo 6.9., Suonenjoki 14.9.) yhteistyössä alueellisen energianeuvojan kanssa. Pop Up neuvontapisteteet olivat auki klo 12–17 päivän aikana ja kuntalaisilla oli mahdollista saada kasvokkain neuvontaa kodin energia-asioihin. Pisteillä kävi yhteensä noin 20 henkeä. Tervon pisteellä lisäksi kunnan ympäristötarkastaja sekä paikallislehden toimittaja tekemässä jutun lehteen. Myös Varkauden pisteellä Varkauden lehden toimittaja haastattelemassa.

*Havaintokortit
energiankulutuksesta*

*Energianeuvonta Pop Up piste
Tervon Kammarilla*

*Energianeuvonta Pop Up piste
Varkauden Olohuoneella, oik.
energianeuvoja Mari Turunen*

Lisäksi hanke oli mukana energiatehokkuus ja -säästö teemalla Rautalammin Pestuumarkkinoilla 10.9. Markkinapäivän aikana juteltiin noin 50 henkilön kanssa energia-asioista ja jaettiin tietoa energiatehokkuudesta.

Energia-aiheiset kyläillat

Kyläiltoja järjestettiin Rautalammillä (26.10.2021) Suonenjoella (14.9.2022) sekä Vesannolla (12.10.2022). Lisäksi yksi etänä Leppävirralla 1.2.2022. Yhteistyössä SavoGrown Biokipinä -hankkeen kanssa järjestettiin infotilaisuus maatiloille uusiutuvan energian mahdollisuuksista biokaasun ja aurinkoenergian osalta (28.2.2023).

Kyläilloissa oli paikalla Pohjois-Savon energianeuvoja Mari Turunen ja hän kertoi energiansäästötoimista kotitalouksissa sekä millaisia tukia energiajärjestelmien muutostöihin on saatavilla. Lisäksi kyläiltoihin kutsuttiin energia-alan ammattilaisia puhumaan energiajärjestelmien muutostöihin liittyvistä teknisistä aiheista, kuten kannattavuuslaskennasta, eri laitteiden teknisistä ominaisuuksista.

Asiantuntijoiden puheenvuorot ovat nähtävillä Highway Savon Youtube -kanavalla:

- Sami Seuna: Uusiutuvat energiamuodot pientaloissa <https://youtu.be/xOAAiWFr5s>
- Mika Vuolle: Energiajärjestelmien muutostöiden suunnittelu ja kannattavuuslaskenta https://youtu.be/s_EY21Cs7Ao
- Mari Turunen: Tukimahdollisuudet energiaremontteihin <https://youtu.be/rCflgBy2QAI>
- Maarit Kari: Uusiutuvaa energiaa maaseudulle – Aurinkoenergia <https://youtu.be/Q8MWLXRPN0>
- Jukka Lehtonen & Toni Taavitsainen: Uusiutuvaa energiaa maaseudulle – Biokaasu <https://youtu.be/Q8MWLXRPN0>

Energialta Suonenjoella

Energialta Vesannolla

Selvitys Kangaslammin energiaomavaraisuudesta pelto- ja metsäbiomassojen osalta

Savonia Ammattikorkeakoulun energiatekniikan opiskelijat Mika Leppänen ja Niina Eskelinen toteuttivat opinnäytetyönään selvityksen Kangaslammin energiaomavaraisuudesta pelto- ja metsäbiomassoihin liittyen. Opinnäytetyön tulokset tukevat hankkeen tavoitetta lisätä tietoa Mansikan alueen energiaomavaraisuudesta.

Valmis opinnäytetyö julkaistu Theseus -palvelussa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/782752/Eskelinen_Leppanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Opintomatka Itävaltaan tutustumaan energiayhteisöön

Keväällä 2023 Mansikka ry liittyi hankkeen toimesta Smart Rural 27 -hankkeen koordinoimaan tietoklusteriin Euroopan uusiutuvan energian yhteisöistä. Verkoston tavoitteena on jakaa tietoa ja kokemusta paikallisista energiayhteisöistä. Smart Rural 27 -hanke järjesti klusterin ensimmäisen live tapaamisen toukokuussa 2023 Itävallassa, Grazissa ja vierailun läheisen kylän Stanzin energiayhteisöön.

Mukana opintomatalla olivat EKOTEKOja -hankkeen projektipäällikkö Jaana Oikarinen ja Kangaslammin kyläyhdistyksen puheenjohtaja Olli-Pekka Kähkönen.

Opintomatkan raportti kokonaisuudessaan: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/>

5.1.2 Arjen kestävyysratkaisumallien kehittäminen

Kestävän kehityksen viikko

Hankkeen toimesta Kestävän kehityksen viikko lanseerattiin ensi kertaa Pohjois-Savon alueella. Pohjois-Savon kylät ry:n Kylien yhteiset tilat -hankkeen kanssa laadittiin kestävä kehityksen edistämiseen tähtääviä vinkkejä kyläyhdistyksille.

Vinkit esillä hankkeen sivuilla: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/kestavaa-kehitysta-kylayhteisöille/>

Energiansäästö ja -tehokkuus

Energiansäästö tuli erittäin ajankohtaiseksi talven ja lämmityskauden 2022–2023 aikana maailmanlaajuisen energiakriisin seurauksena. Energiansäästö- ja tehokkuus teemoihin tartuttiin eri keinoin.

- **Energiansäästöviikolla 10.-16.10.2022:**
 - jaettiin Motivan energiansäästöön ja -tehokkuuteen liittyvää materiaalia ([linkki materiaaleihin](#)) hankealueen kuuden koulun (Konnuslahden koulu, Kangaslammin koulu, Iisveden koulu, Suonenjoen yhtenäiskoulu, Vesannon yhtenäiskoulu, Waltterin koulu) yhteensä 78 oppilaalle ja heidän opettajilleen.
 - Kyläyhteisöille poimittiin vinkit energiansäästöön yhteistyössä Pohjois-Savon kylät ry:n Kylien yhteiset tilat-hankkeen kanssa

Energiansäästövinkit kyläyhteisöille

Energiansäästövinkit kyläyhteisöille esimerkki

- 10.10.2022 Valtakunnallinen energiansäästökampanja "Astetta alemmas" kutsui organisaatioita mukaan ja Mansikka ry liitettiin kumppaniksi: <https://www.astettaalemmas.fi/energiateot>
- Vuoden 2022 syksyllä Mansikan alueen kunnille tarjottiin apua **Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen** liittymisessä. Mansikan alueen kunnista vain Leppävirta on mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa kaudelle 2017–2025. Tietoa sopimukseen liittymisestä on välitetty hankkeen toimesta kuntien teknisille johtajille.

Suonenjoella sekä Vesannolla liittymisestä sopimukseen oltiin kiinnostuneita, mutta selvittelyjen jälkeen liittyminen on estynyt syystä tai toisesta. Etenkin liittymiseen vaadittavien tietojen saanti kunnissa osoittautui ongelmaksi.

Energiaköyhyys

Globaali energiakriisi aiheutti kotitalouksille, kunnille sekä yrityksille haasteita nousevien energian kustannusten takia lämmityskaudella 2022–2023. Energiakriisin vuoksi energiaköyhyys uhkaa yhä useampia suomalaisia, etenkin maaseudulla.

Hanke toteutti Pohjois-Savon ELY keskuksen Hiilineutraali Pohjois-Savo-hankkeen kanssa paneelikeskustelun energiaköyhyydestä ja sen vaikutuksesta ihmisiin ja ympäristöön Varkaudessa sekä live-striiminä 23.11.2022.

Tilaisuudessa puheenvuorot pitivät Mari Martiskainen Sussexin yliopistosta ja Johanna Kirkinen Energiavirastosta. Paneelikeskusteluun osallistuivat Leppävirran kunnanvaltuuston puheenjohtaja Anne Aholainen, Savonia-amk:n energiatekniikan tutkimus- ja kehityspäällikkö Jarno Ruusunen, Savon Voiman liiketoimintajohtaja Juha Räsänen sekä Wartalo Kodit Oy:n toimitusjohtaja Jukka Koskinen.

Energiaköyhyys paneelikeskustelun osallistajat

Tapahtumassa paikalla oli yhteensä 11 ja live striimiä seurasi samanaikaisesti 18 henkeä. Tilaisuuden alustuspuheenvuoroista tehtiin Highway Savon Youtube kanavalle videot, joita on katsottu joulukuun loppuun mennessä 58 kertaa. Savon Sanomat, Warkauden lehti, Radio Sandels, Paikallislehti Sisä-Savo ja Sinun Savo tekivät aiheesta jutun.

Linkit:

- Energiaköyhyys alustuspuheenvuorot:
 - o Mari Martiskainen: <https://www.youtube.com/watch?v=T9Acu5n53wE&t=15s>
 - o Johanna Kirkinen: <https://www.youtube.com/watch?v=HRXRAX5cqFU&t=30s>
- LUE juttu ”Energiaköyhyys ja mitä meidän pitäisi siitä ymmärtää Pohjois-Savossa” - keskustelutilaisuudesta 23.11.2022 Hiilineutraali Pohjois-Savo hankkeen sivulta: <https://hiilineutraalipohjoissavo.fi/energiamurros-tulee-toteuttaa-oikeudenmukaisesti/>

Yhteisölliset talkoopäivät

Ympäristön tilaa ja siisteyttä edistämään sekä yhteisöllisyyttä lisäämään järjestettiin keväällä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa talkoopäiviä:

- 12.5.2022** Osana Rautalammin koko kylän talkoopäivää opittiin maisemapellon perustamisesta Rautalammin Ratsastuskeskuksen tontilla. Maa- ja kotitalousnaisten Maisema- ja ympäristöasiantuntija Kukka Koskinen kertoi pellon perustamisesta ja antoi ohjeet. Talkooväki muokkasi pellon ja peltoon kylvettiin myöhemmin kukkasiemensekoitus. Pellon laitaan pystytettiin kyltti kertomaan maisemapellosta ja kuntalaisilla oli mahdollisuus kerätä kukkia heinä-elokuussa.
- 14.5.2022** Vesannolla siistittiin ympäristöä, järjestettiin romumetallin keräys, keväthuolto pyörille yhteistyössä kunnan kanssa. Osallistujia eri pisteillä oli noin 20.
- 21.5.2022** Suonenjoella siistittiin ympäristöä yhdistysten ja kunnanvaltuutettujen yhteistyönä. Osallistujia talkoisiin oli eri puolella Suonenjokea noin 100. Samalla viikolla myös Suonenjoen Yhtenäiskoulun 1.- ja 2. luokkalaiset keräsivät roskia koulun ympäristöstä.

Vuoden 2023 keväällä kaikista kunnista on osallistuttu YLE:n järjestämään Miljoona roskapussia -kampanjaan ja ainakin Suonenjoen kaupunki on aktiivisesti viestinyt kampanjasta. Yhteisöllisiä talkoopäiviä on järjestetty myös yhdistysten ja kuntalaisten toimesta jatkossakin.

Romumetallinkeräykset

Alkuvuoden 2022 aikana järjestettiin yhteensä kolme romumetallin keräystä yhteistyössä Kiertorauta Oy:n kanssa sekä yksi kesällä 2023:

- **Vesanto** 14.5.2022 kerätty 2400 kg, tuotot lahjoitettiin Vesannon päiväkodille viljelylaatikoiden hankintaan
- **Suonenjoki** 21.5.2022 kerätty noin 500 kg, tuotot lahjoitettiin Suonenjoen nuorisovaltuustolle
- **Vesanto** heinä-elokuu 2022 yhteistyössä Länsi-Vesannon nuorisoseuran kanssa, kerätty 15 000 kg, tuotot nuorisoseuralle
- **lisvesi** kesä-heinäkuu 2023, kerättiin noin 4000kg (heinäkuun 2023 puolella välissä), tuotto lisvesi-seura ry:lle.

Kierrätystyöpajat

Kierrätyksen ja kiertotalouden edistämiseksi järjestettiin alakouluikäisille lapsille kierrätystyöpajoja. Pajoja ohjaamassa oli Syklin ympäristökasvattaja Laura Rukola.

- 13.5.2022 Matti Lohen Koulu Rautalammillä, oppilaita yhteensä 71
- 31.5.2022 Suonenjoen Yhtenäiskoulu, oppilaita yhteensä 58

Agrologi (AMK) opiskelijoiden osaprojektit

Keväällä 2023 tarjottiin agrologi opiskelijoille mahdollisuutta suorittaa 5 opintopisteen laajuisen Ideasta hankkeeksi – opintojakso hankkeen osaprojekteina. Opiskelijoille annettiin muutama vaihtoehto osaprojekti teemoiksi, joista kaksi ryhmää valitsi kotitarveviljely kurssin suunnittelun sekä Vanhamäen luomupeltojen hyödyntämisen ideoinnin hankkeelle.

Kotitarveviljelykurssi: Opiskelijat suunnittelivat ja valmistelivat kurssin, joka toteutettiin toukokuussa 2023. Kotitarveviljelyä permakulttuurin keinoin -kurssilla permakulttuurisuunnittelija Henna Jämsä opetti permakulttuurin perusteita ja yhdessä valmisteltiin kasvatuspenkkejä yksi- sekä monivuotisille vihanneksille.

Kuva: Kotitarveviljelykurssilla opiskeltiin mitä monivuotisia kasviksia voi kotipuutarhassa kasvattaa

Kuva: Kurssin kouluttaja Henna Jämsä selittämässä bokashi kompostoinnin periaatetta

Kuva: Kotitarveviljelykurssilla opittiin kuinka kohopenkin voi tehdä "no dig" -menetelmällä

Kurssille osallistui 6 henkeä kolmelta eri paikkakunnalta. Palaute kurssilta oli erittäin hyvää ja kiinnostusta aiheeseen olisi enemmänkin. Kurssisuunnitelma budjetineen lähetettiin Sisä-Savon luonnonystävät ry:lle, mikäli heillä on halukkuutta järjestää kurssia jatkossa.

Vanhamäen entisten luomupeltojen hyödyntäminen:

Opiskelijoiden tehtävänä oli ideoida Vanhamäki Säätiön entisen luomutilan pelloille jatkokäyttöä. Opiskelijat haastattelivat Vanhamäen edustajaa ja keräsivät taustatietoa. Keskenään opiskelijat ideoitavat tilalle seuraavia toimintoja:

- Kosteikko rantapellolle
- Kukkapelto (luonnon monimuotoisuuden ja pölytyksen lisäämiseksi)
- Mehiläistarhaus (jos ei itse, niin joku muu toimija yhteistyönä)
- Maisemanhoitolampaat kesäksi (laidun ja metsä), ehkä myös muita eläimiä
- Riistapelto
- Frisbeegolfrata
- Mehiläistuotanto (yhteistyönä?)

Näistä ideoista toteuttamiskelpoiseksi valikoitui Vanhamäki säätiön kanssa kukkapelto. Opiskelijat hankkivat siemenet, jotka kylvettiin alkukesästä 2023 entisen herukkapellon laitaan.

Osaprojektit antoivat opiskelijoille käytännön kokemuksen hanketyöstä ja hankkeelle saatiin konkreettisia toimia sekä opiskelijoiden asiantuntijuutta viljelystä.

Rautalammin hävikkitalkoot

Rautalammin tulevaisuustalkoissa 30.12.2021 (Savogrown blogissa juttu talkoista: <https://www.savogrow.fi/2022/01/10/rautalammin-tulevaisuustalkoissa-kehitettiin-ideoita-ja-tulevaisuutta/>) tuli toive hävikin vähentämisestä ja ylimääräisen sadon hyödyntämisestä paikallisilta asukkailta. Hankkeen toimesta Facebookiin perustettiin julkinen ryhmä, jossa asukkaat voivat tarjota itselleen ylimääräistä ruokaa, satoa tms. Hankkeen aikana ryhmässä on ollut vain vähän toimintaa, mutta ryhmäläiset ilmoittivat halustaan jatkaa ryhmän ylläpitoa hankkeen jälkeenkin, koska kokivat sen tarpeelliseksi.

Ilmastovaikuttamistaitoja nuorille

Hankkeen toimia haluttiin suunnata kaiken ikäisille. Niinpä yhteistyönä Mansikka ry:n Nuoret Mukaan -hankkeen kanssa toteutettiin toimia nuorille suunnattuna.

Ilmastofoorumi 2.12.2021

Nuorten foorumit ovat Nuoret Mukaan! -hankkeen konkreettista toimintaa, jossa hankealueen nuoria kutsutaan mukaan yhteisiin tapaamisiin. Foorumit tarjoavat nuorille matalan kynnyksen vaikutus- ja osallistumismahdollisuuden oman alueensa kehittämiseen.

2.12.2021 järjestettiin Tervossa nuorten foorumi, jossa teemana oli ilmasto. Nuoret Mukaan! – ja EKOTEKOja -hankkeiden nuorten foorumi pureutui ilmastokysymyksiin ja ilmastoviisaisiin tekoihin. Tapahtumaan osallistui 50 nuorta. Paikalla oli myös alueen päättäjiä vastaamassa kysymyksiin sekä keskustelemassa nuorten kanssa.

Nuoret pohtivat yhdessä mikä heitä motivoi ilmastoviisaisiin tekoihin ja mikä heitä estää. Euroopan parlamentin jäsen, Elsi Katainen lähetti nuorille videoviestin sekä nuoret saivat keskenään miettiä ilmastoasioita eri näkökulmista työpajoissa.

Foorumin ajatuksista koottiin manifesti, joka on viestin muille nuorille ja alueen asukkaille, mutta etenkin päättäjille, miten yhteistä ympäristöä ja ilmastoa tulisi vaalia.

Kuva : Tapahtumasta laadittu manifesti, joka kokoaa nuorten ajatuksia ilmastonmuutoksesta

Ilmastopakopeli – Tutkijan testamentti

Pakopeli Tutkijan Testamentti on Iisalmen Nuorisopalveluiden kehittämä pakopeli, jossa selvitetään naapurissa asuneen tutkijan tarinaa arvoituslaatikoiden avulla. Peli kopioitiin hankkeen toimesta Mansikka ry:n alueen toimijoille lainattavaksi. Peli on suunniteltu yläkouluikäisille, mutta haastetta riittää myös vanhemmille pelaajille. Peli sopii erityisesti ilmasto- ja ympäristötyön tukemiseksi esimerkiksi nuorisotyön osana.

Tietoa pelistä löytyy Mansikka ry:n verkkosivulta: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/tutkijan-testamentti-ilmastoihminen-pakopeli/>

Astetta coolimpi -päivä

Hankkeen aikana havaittiin, että ilmastovaikuttamisen kehittämiseksi olisi tarvetta. Toukokuussa 2023 järjestettiin EKOTEKOja- ja Nuoret Mukaan! -hankkeiden toimesta maksuton koulutus nuorille ilmastovaikuttamisesta Suonenjoella, Vanhamäellä.

Koulutukseen osallistui 6 alueen nuorta sekä Nuori Suomi -kiertueen nuoria muualta Suomea. Kouluttajina toimivat Keski- Suomen ilmastotiimin nuoria etäyhteysin. Päivän aikana pelattiin myös Ilmastopakopeli ja nuoret pohtivat itselle tärkeitä aiheita, joihin halusivat vaikuttaa.

5.1.3 Tiedottaminen ja viestintä

Kaikista hankkeen toimista on pyritty viestimään sidosryhmille sekä suuremmalle yleisölle teemojen mukaan.

Viestinnän kanavat hankkeen käytössä:

- Mansikka ry:n verkkosivut, Facebook sivut, uutiskirje
- Highway Savo Facebook ja Instagram
- Pohjois-Savon Kylät ry:n uutiskirje
- Hiilineutraali Pohjois-Savo verkkosivut
- Maaseutuverkosto
- Alueen paikallismediat
- Alueen puskaradiot sosiaalisessa mediassa
- Kuntien tapahtumakalenterit sekä tiedotteet
- Kuntien yhdistysillat
- Erilaiset yleisötapahtumat kuten Rautalammin Pestuumarkkinat, Suonenjoen kyläjuhla, Varkauden Maailman ympäristöpäivä Ekotorilla, Asiaa energiasta – päivä varkaudessa

Viestinnän sisältöjä:

Energiansäästöviikon energiansäästövinkit kylätaloille sekä vinkit Kestävän kehityksen viikolla

Pohjois-Savon Kylät ry:n Kylien yhteiset tilat -hankkeen kanssa toteutettiin kestävän kehityksen- sekä energiansäästöviikoille materiaalia sosiaaliseen mediaan kyläyhteisöille. Materiaalit ovat nähtävillä Mansikka ry: verkkosivuilla: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/kestavaa-kehitysta-kylayhteisöille/>

Kuva: Energiansäästövinkkejä kylätaloille syksyllä 2022

Kuva: Kestävän kehityksen viikolla jaettiin vinkkejä kyläyhteisöille sosiaalisessa mediassa

KotiKomposti -kampanja

Hanke toteutti vuosina 2021–2022 Jätekuukko Oy:n ja Keski-Savon Jätehuollon kanssa kampanjan, jonka tarkoituksena oli edistää kotona tapahtumaa kompostointia biojätteen kierrättämiseksi ja biojätteen vähentämiseksi sekajätteen joukosta.

Kampanjan aikana kolme perhettä saivat jätehuoltoyhtiöiltä lämpökompostorit käyttöönsä ja jakoivat kokemuksiaan medialle sekä sosiaalisessa mediassa.

Hankkeen aikana tuotettiin yhteistyössä myös vinkkivideo kompostoinnista:

<https://youtu.be/omNYo5Mklyg>

Myös paikallismediat, Warkauden Lehti, Soisalon Sanomat, Paikallislehti Sisä-Savo ja YLE 1 paikallisradio tekivät jutut kompostoinnista. Kampanja oli mukana myös useissa yleisötapahtumissa. Tapahtumissa kävijät pystyivät osallistumaan lämpökompostorin arvontaan kertomalla millaisia ilmastoystävällisiä tekoja he jo tekevät arjessaan. Ilmastoystävällisistä teoista koottiin videokooste, joka on nähtävissä Mansikka ry:n Facebook -sivulla:

<https://www.facebook.com/mansikkary/videos/365573005375543>

Kuva Kotikomposti vinkkivideon kuvaukset kesällä 2021 Suonenjoella kompostorin saaneen perheen pihassa.

Kuva Kotikomposti- kampanja mukana Varkaudessa Asiaa Energiasta -päivänä

Bauhaus awards -kilpailu

Vesannon uusi hirsikoulu ilmoitettiin Euroopan laajuiseen Bauhaus Awards 2022 -kilpailuun esimerkkinä paikallisesta ympäristöystävällisestä rakentamisesta. Kilpailua varten EKOTEKOja -hankkeen avustuksella uudesta koulusta kerättiin tietoa ja kirjoitettiin kilpailuhakemus. Koulu ei pärjännyt kilpailussa palkintosijoille asti mutta kilpailun osallistumine toi hankkeelle myönteistä näkyvyyttä medioissa. Kilpailun palkintosijoille ylsi paremmin dokumentoitu, samanlainen hanke Ruotsista.

TORSTAINA 24.2.2022 SAVON SANOMAT A3

Vesanto lähtee hirsikoulullaan Bauhaus 2022 -kilpailuun

RAKENTAMINEN Vesannon kunta osallistuu hirsikouluhankkeellaan Euroopan laajuiseen Bauhaus Awards 2022 -kilpailuun. Vesanto osallistuu kilpailun "Kipeimmin muutosta kaipaavien aluei-

den ja ihmisten priorisointi"-sarjaan. Kunnan mukaan sarja tukee ajatusta hirsikoulusta oppimisympäristön lisäksi yhteisöllisyyden mahdollistajana Vesannolla.

Vesannon mukaan hirsikoulu

tuo esiin suomalaisen koulutuksen parhaita puolia ja antaa esimerkin siitä, miten maaseutualueiden elinvoimaisuuteen voidaan panostaa asukaslähtöisesti. Kunnan mukaan rakennus on myös esimerkki ympäristö-

ystävällisestä rakentamisesta, joka kunnioittaa suomalaista puurakentamista ja edesauttaa hiilineutraaliustavoitteessa.

Yleisön suosikki valitaan äänestämällä. Kilpailun tulokset ratkeavat toukokuussa 2022.

Verkostoituminen, vierailut ja tiedonkeruu

Hankkeen aikana projektipäällikkö Jaana Oikarinen osallistui moneen eri tapahtumaan, verkostoitumistapahtumaan, työpajaan tai työryhmään:

2021

18.5. Aurinkowebinaari
31.5. Pohjois-Savon ilmastofoorumi
17.6. Kestävän kaupunkikehityksen indikaattorit – sosiaalisen kestävyysindikaattorit -
työpaja
19.8.2021 Ilmastotuuppaustyöpaja
26.8. MUA maaseutututkijatapaamiseen
6.11. P-S Savon ilmastohankkeiden kokoontuminen
26.11. Ilmastohanketreffit
16.11. Maatilojen energiatehokkuus webinaari
18.11. Biotalous työpaja
23.11. Maatalousmuovipäivä
29.11. Ilmasto-opetus lukioissa -koulutus
15.12. Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman webinaari

2022

14.1.2022 Iisalmen pieniä ilmastotekoja nuorille -hankkeen yhteistyö
17.1.2022 Osallisuuskahvit, MSL
20.1. Muuttuva kansalaistoiminta – työkaluja kunnille
27.1. & 10.2. Rautalammin tulevaisuustalkoot
14.2. Pohjois-Savon ilmastohanketreffit
15.2. Leader Ekoverkoston treffit
16.2. EU rahoitusneuvonnan päivä
17.2. Energiatehokkuus taloyhtiössä webinaari
16.3. Hyvä elämä maaseudulla -webinaari
18.3. & 8.4. & 22.4. & 16.5 Pohjois-Savon ilmastofoorumit
12.4. Asukkaiden rooli kestävyysmurroksen vauhdittamisessa /SYKE
14.4. BioPaavo by JAMK on bio- ja kiertotalouden yrityskiihdyttämölle sekä JAMK:n
biotalousinstituuttiin
28.4. Savo-Pielisen jätepoliittisen ohjelman suunnittelu työpaja
13.6. Kuntien ilmasto- ja kiertotaloustoimet webinaari
21.–24.6. LEADER Inspired Network Community – LINC – European LEADER academy tapaaminen
Tsekissä– Matkan raportti luettavissa Mansikka ry:n sivuilla:
<https://mansikkary.fi/yhteisoille/kansainvalinen-yhteistyö/mansikka-maailmalla/>
24.7. Suonenjoen kyläjuhlat. Ekotekoja -hankkeen esittely ja energiansäästö vinkit
13.9. 2022 Kansainvälinen keskustelutilaisuus innovaatioista mansikantuotannossa
22.9. Pohjois-Savon energiasäästöviikon yhteissuunnittelu Kuopiossa
25.–26.9. Maaseutututkijatapaaminen: esitys maaseudun muutoskestävyydestä, energiaselvitysten
esittely
28.9. Suomen kylien webinaari: Kylätalojen energiavinkit – hankkeen kommenttipuheenvuoro
29.9.–1.10. Maaseutugaala Kurikassa, tutustuminen biokaasun tuotantoon maatilalla, muovin
kiertotalous Pramia Oy
14.10. Vastuullisuus ja ekologisuus innovaatioiden kasvualustana
28.10. Mansikan Leader-hankkeiden esittely Tervossa
28.10. Suomen kylät ry: Kylätalojen energiakriisi -webinaari
1.11. Maatinki, Kuopio

1.11. Suonenjoen kaupungin HYTE suunnitelma avoin työpaja – ympäristö osana hyvinvointia

10.11. Leaderin ekotreffit

10.–11.11.2022 Tulevaisuuden kestävä hyvinvointi Xamk

24.11. MUA foorumi

28.11. Webinaari: Maaseudun energiayhteisöt ja -ratkaisut

7.12. World Circular Economy Forum 2022

2023

12.1. Sitra Megatrendit kisakatsomo

16.–17.1. Uusiutuvan energian ajankohtaispäivät Helsingissä

25.1. Maaseutugaala ja maatinki Kiuruvedellä

1.2. Leader ekotreffit

2.2. Suonenjoen yhdistysilta

7.2. Biotalous pioneerit -webinaari

8.2. Kick-Start webinaari – Ilmastomuutoksen sopeutumistyö käynnistyy Pohjois-Savossa

16.2. Kyläkoulwebinaari Suomen kylät

17.2. Energiaseminaari, Leppävirta

14.3. Leader Ekotreffit

17.3. Pohjois-Savon ilmastofoorumi: Kiertotaloudella kilpailukykyä

17.3. Smart Rural 27: Introductory session of the Local Energy Transition & Renewable Energy Communities

21.3. Ilmastoriskit ja sopeutumisen toimenpiteet Pohjois-Savossa-työpaja

24.3. Leader-jaoston ja osuustoimintakeskus Pellervon kolmas yhteinen osuustoiminta- webinaari

25.4. Älykkäät kyläamukahvit

25.4. Smart Rural 27: 2nd session of the Renewable Energy Knowledge Cluster,

9.5. Puijo Summit

10.-12.5. Smart Rural 27: klusterin tapaaminen Itäväällä Grazissa ja tutustuminen Stanxin energiayhteisöön sekä Älykäs Kylä -ratkaisuihin. matkaraportti luettavissa Mansikka ry:n verkkosivuilla: <https://mansikkary.fi/yhteisoille/kansainvalinen-yhteistyö/mansikka-maailmalla/>

Kuva Puheenvuoro Kylätalojen energiakriisi webinaarissa 28.10.2022

Hankkeen toimista julkaistut jutut mediassa:

PVM	Media	Aihe	Muuta	Levikki
10.6.2021	Sisä-Savon Sanomat		KotiKomposti -Kampanja	14 000
8.6.2021	Warkauden lehti		KotiKomposti -Kampanja	16 000
kesä.21	Yle 1 radio(alueellinen)		KotiKomposti -Kampanja	
marras.21	Soisalonseutu		Kotikomposti -kampanja	10000
14.12.2021	Soisalonseutu		Nuorten ilmastofoorumi	10000
14.12.2021	Sisä-Savon Sanomat		Nuorten ilmastofoorumi	14000
5.1.2022	Pielavesi-Keitele		Nuorten ilmastofoorumi	5000
27.1.2022	Sisä-Savon Sanomat		Hiilineutraalit tilat	14000
31.1.2022	Radio Sandels		Hiilineutraalit tilat	31000
8.2.2022	Warkauden lehti		Hiilineutraalit tilat	7700
15.2.2022	Soisalon Seutu		Hiilineutraalit tilat	10000
24.2.2022	Savon Sanomat		Bauhaus	34 738
5.4.2022	Paikallislehti Sisä-Savo		Vesannon kevätsiivous	14000
17.5.2022	Paikallislehti Sisä-Savo		Suonenjoen kevätsiivous	14000
23.8.2022	Paikallislehti Sisä-Savo		Energiansäästö	14000
1.9.2022	Warkauden lehti		Energiansäästö	7700
6.9.2022	Yle Kuopio radio		Energiansäästö	50 000
13.9.2022	Paikallislehti Sisä-Savo		Energiansäästö	14000
18.10.2022	Paikallislehti Sisä-Savo		Energiansäästö	14000
26.11.2022	Savon Sanomat		Energiaköyhyys	34738
26.11.2022	Warkauden lehti		Energiaköyhyys	7700

21.11.2022	Radio Sandels	Energiaköyhyys	31000
29.11.2022	Paikallislehti Sisä-Savo	Energiaköyhyys	14000
30.11.2022	Sinun Savo	Energiaköyhyys	
13.11.2022	Warkauden lehti	Energiaomavaraisuus opinnäytetyö	7700
4.5.2023	Paikallislehti Sisä-Savo	Vastuullinen tapahtumantuotanto	14000

Sosiaalinen media

Hankkeen aikana sosiaaliseen mediaan on tuotettu monenlaista materiaalia: julkaisuja, tarinoita, videoita ja jaettu linkkejä. Sosiaalisen median sisältöjä löytyy tunnisteella **#ekotekojasavoon** Facebookista ja Instagramista.

5.2 Aikataulu

Hankkeen alkuperäinen toteutusaika oli 1.3.2021 – 31.12.2022. Muutospäätöksellä (17.11.2022) hankkeelle myönnettiin vuoden jatkoaika, eli toteutusaikaa jatketaan 31.12.2023 saakka.

Heinäkuun 2023 loppuun mennessä hankesuunnitelma on saatu muutamaa kohtaa lukuun ottamatta suunnitellusti. Toteutusajan puitteissa Mansikka ry pyrkii järjestämään vielä yhden opintomatkan toimintasuunnitelman mukaisesti.

5.3 Resurssit

5.3.1 Toteutuksen organisaatio

Hanketta toteuttanut kaudella 1.4.2021 – 31.3.2022 hankkeelle palkattu hanketyöntekijä, Jaana Oikarinen 40 % työajalla ja kaudella 1.4.2022- 31.7.2023 projektipäällikkönä 100 % työajalla.

5.3.2 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen hyväksytty rahoitus on yhteensä 156 000,00 euroa alla esitetyn rahoitussuunnitelman mukaisesti.

Haettava tuki / avustus 156 000,00 €

EU-osuus 65 520,00 €

Valtio 90 480,00 €

Hyväksytty yht.: 156 000,00 €

5.3.3 Raportointi ja seuranta

Järjestetyistä tilaisuuksista ja tapahtumista on kerätty osallistujamäärät osallistujalistaan sekä avoimista tilaisuuksista arviot.

Yleisötapahtumista on myös kerätty kirjallista palautetta osallistujilta.

Seurantatietoja hankkeen viestinnästä on saatu sosiaalisen median kävijätiedoista sekä paikallismedioiden julkaisemista jutuista.

5.3.4 Toteutusolehdutket ja riskit

Hankesuunnitelma on toteutunut pääosin suunnitellusti. Hankkeen tavoitteet olivat asetetut melko yleiselle tasolle, joten tarpeita tarkennettiin hankkeen aikana tavoitteiden puitteissa, paikallisesti toteutettavalle tasolle.

Etenkin kotitalouksille suunnatut uusiutuvan energian edistämiseen suunnitellut toimet on saatu toteutettua ja energiatehokkuus sekä -säästötoimien tarpeellisuuteen talvena 2022–2023 kiinnitettiin erityistä huomiota energiakriisin seurauksena.

Resurssiviisaus -teemaan tartuttiin alueen todellisten tarpeiden mukaan. Biojätteen kierrätys, kierrätys ja ympäristön siisteys, kotitarveviljely, kestävän kehityksen eri näkökulmien huomioiminen kyläyhteisöjen toiminnassa, tapahtumien vastuullisuus olivat mm. teemoja, jotka hankkeen aikana nousivat esille ja niihin toteutettiin joko konkreettisia toimia tai välitettiin tietoa eri tavoin.

Hankesuunnitelmaan kirjattuun kyläruokamallin pilotointiin, ei löytynyt toteuttavaa yhteisöä tai ryhmää, joten tämä toimi jäi toteutumatta. Aihetta yritettiin edistää tarjoamalla tietoa kotitarveviljelystä ”Kotitarveviljelyä permakulttuurin keinoin” -kurssilla toukokuussa 2023.

Yksittäisillä kuluttajilla on suuri vaikutus kunnissa päästöjen syntyyn ja kulutuksen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Kunnilla on kuitenkin myös oma osuutensa ja mahdollisuus ohjata myös kuntalaisia ilmastoystävällisiin tapoihin ja tekoihin. Mansikan alueen kunnista Leppävirralla ja Varkaudessa on jo aloitettu suunnitelmallinen ilmastotyö, mutta muuten kestävyysajattelu ja ympäristö näkyy vähän kuntien strategisessa työssä.

Hankkeessa energiaomavaraisuutta ja uusiutuvan energian käyttöönottoa on voitu edistää lähinnä tiedonkeräämisellä ja -välittämisellä, viestinnällä sekä tiedottamisella. Ydinviestejä teemoista on muotoiltu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, niin että alueen toimijoilla olisi kaikki tarvittava tieto toiminnan kehittämiseksi ilmastoystävälliseksi. Hankkeen viestinnän vaikutuksia, eli onko lisääntynyt tieto johtanut toimintaan, on vaikea arvioida.

5.4 Yhteistyökumppanit

Yhteistyötä on tehty:

- alueen kunnat ja koulut
- Hiilineutraalit tilat – energiaselvityksiin osallistuneet kyläyhdistykset ja seurat
- ProAgria Etelä-Savo
- Alueellinen energianeuvonta
- Pohjois-Savon kylät ry, Suomen kylät ry
- Pohjois-Savon ELY, Hiilineutraali Pohjois-Savo-hanke
- Hiilineutraali Pohjois-Savo verkosto
- Ekokumppanit Oy
- KotiKomposti -kampanjaa osallistuneet perheet
- Jätekukko Oy ja Keski-Savon jätehuolto
- Länsi-Vesannon nuorisoseura ry ja lisvesi-seura ry (romumetallinkeräykset)
- Kangaslammin kyläyhdistys (energiayhteisöt opintomatka)
- Leppä

- Kiertorauta Oy
- Varkauden Ekotori
- Muita yhdistyksiä: Suonenjoen Omakotiyhdistys ry, Rautalammin talkooväki, Rautalammin puutarhakerho ry, Maa- ja kotitalousnaiset ry, Permakulttuuriyhdistys ry
- Savonia AMK: Energiatekniikan koulutusohjelma & Agrologien koulutusohjelma
- Sykli
- Vanhamäki Säätiö
- Maaseutupolitiikan verkostohanke Kestävän kehityksen viikko
- MUA
- Maaseutupolitiikan verkostohanke Kestävän kehityksen viikko
- Alueen osallisuuteen keskittyvien hankkeiden kanssa: Nuoret mukaan, OSPA, Mukana (Savogrow) ja muut osallisuushankkeiden verkostoryhmässä mukana olleet.
- Nuoret mukaan -hanke, Nuori Suomi, Iisalmen Nuorispalvelut
- Biokipinä -hanke
- Kylien yhteiset tilat -hanke
- Smart Rural 27 -hanke
- Business Finland – Visit Finland
- ANTI festivaali, Rautalammin Pestuumarkkinat, Suonenjoen Mansikkakarnevaalit
- Sitra – kansalliset dialogit
- Finnday videotuotanto
- Muita yrityksiä: Gebwell Oy, Savon Aurinkoenergia Oy, Pipeco Oy, Suonenjoen kylmä- ja kodinkonehuolto Oy

5.5 Tuotokset ja vaikutukset

Kuva: EKOTEKOja -hankkeen tuloksia vuosilta 2021-2023

Hankkeen aikana tietoa erilaisista energia- ja kestävyysteemoista levitettiin kaikkiin Mansikka ry:n kuntiin eri kanavia hyödyntäen. Se onko tiedon lisääminen johtanut toimintaan, on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Kaiken kaikkiaan hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa (livetapahtumat sekä webinaarit) osallistujia oli noin 1000. Paikallismedioiden ja sosiaalisen median kautta tavoitettiin kahden vuoden aikana useita tuhansia alueen asukkaita.

Alkukaudella 1–7/2022 tehdyistä **energiaselvityksistä** yhteisessä käytössä oleviin tiloihin tuli kyselyjä myös alueen ulkopuolelta Mänttä-Vilppulan kyläyhdistyksestä, joille tietoa ja kokemuksia hankkeen selvityksistä jaettiin. Sorsakosken kyläyhdistys on energiaselvityksen myötä hakenut rahoitusta maalämpöön siirtymiseen öljylämmityksestä.

Kaudella 8–12 / 2022 pahenevan energiakriisin seurauksena hankkeessa keskityttiin **energiatohokkuus ja -säästö** teemoihin syksyn mittaan. Vaikka energianeuvonnalle on selvästi tarvetta alueellisen energianeuvonnan mukaan, hankkeen järjestämällä neuvontapisteillä ja tilaisuuksissa ei ollut kovinkaan paljon kävijöitä. Kuitenkin median avulla hyviä käytänteitä saatiin levitettyä laajemmalle hankealueella ja hyödyllistä tietoa kotitalouksille.

Savonia AMK:n opiskelijoiden tekemä **energiaomavaraisuus selvitys** pelto- ja metsäbiomassojen osalta edistää alueen mahdollisuuksia energiaomavaraisuuteen. Kerätyn tiedon avulla päättäjät, viranomaiset, metsien omistajat ja maatilalliset saivat tietoa alueen mahdollisuuksista.

Lisäksi Savonia AMK:n agrologiopiskelijat ideoivat Vanhamäki **Säätiön entisille luomupelloille erilaisia käyttötarkoituksia**, joita säätiö voi halutessaan hyödyntää tulevaisuudessa.

Hankkeen aloitteesta **Kestävän kehityksen viikko** saatiin lanseerattua myös Pohjois-Savon alueelle ja Pohjois-Savon kylät ry otti kampanjan koordinoitavakseen vuonna 2022.

Nuorille suunnattu ilmastopakopeli jää Mansikan alueelle lainattavaksi maksutta. Tietoa pelistä löytyy Mansikka ry:n verkkosivuilta osoitteesta: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/tutkijan-testamentti-ilmastoaiheinen-pakopeli/>

Hankkeen aikana tuotetut materiaalit

Tuotetut videomateriaalit löytyvät Highway Savon Youtube -kanavalta:

Energia-aiheisen kyläillat:

- Sami Seuna: Uusiutuvat energiamuodot pientaloissa <https://youtu.be/xOAAiWFwR5s>
- Mika Vuolle: Energiasuunnittelun muutostöiden suunnittelu ja kannattavuuslaskenta https://youtu.be/s_EY21Cs7Ao
- Mari Turunen: Tukimahdollisuudet energiaremontteihin <https://youtu.be/rCflgBy2QAI>
- Maarit Kari: Uusiutuvaa energiaa maaseudulle – Aurinkoenergia <https://youtu.be/Q8MWLXRPN0>
- Jukka Lehtonen & Toni Taavitsainen: Uusiutuvaa energiaa maaseudulle – Biokaasu <https://youtu.be/Q8MWLXRPN0>

Energiaköyhyys alustuspuheenvuorot:

- Mari Martiskainen: <https://www.youtube.com/watch?v=T9Acu5n53wE&t=15s>
- Johanna Kirkinen: <https://www.youtube.com/watch?v=HRXRAX5cqFU&t=30s>

KotiKomposti -kampanja:

- Video: Kohti hiilineutraalia arkea – EKOTEKOja kompostoiden <https://youtu.be/omNYo5Mklyg>

Maaseutututkijatapaaminen 2021

- Videokollaasi OSPA-, Nuoret Mukaan 2021- ja EKOTEKOja -hankkeiden esityksestä <https://youtu.be/qVRwSY1Ceyc>

Muuta hankkeen aikana tuotettua muuta materiaalia:

- Kestävän kehityksen viikon vinkkimateriaalit kyläyhteisöille sosiaalisessa mediassa: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/kestavaa-kehitysta-kylayhteisöille/>
- Ilmastopakopeli Tutkijan Testamentti: <https://mansikkary.fi/lue-hankkeista/ekotekoja-kohti-hiilineutraalia-pohjois-savoa-mansikan-alueella/tutkijan-testamentti-ilmastoaiheinen-pakopeli/>
- Energiaomavaraisuus selvitys Kangaslammin pelto- ja puubiomassoista: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/782752/Eskelinen_Leppanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

EKOTEKOja -hankkeen teemat ovat olleet erittäin ajankohtaisia ja tarvetta jatkotoimenpiteille on monella eri sektorilla. Pitkäjänteistä tiedonvälitystä ja globaalia ympäristökasvatusta tulisi tehdä asenteiden muuttamiseksi sekä väärän tiedon poistamiseksi kaiken ikäisten kuntalaisten keskuudessa.

Selkeitä yksittäisiä jatkotoimenpiteitä hankkeen aikana tunnistettiin seuraavien teemojen ja toimien osalta:

6.1 Energiasuunnittelu

Kokonaisvaltaiselle energiasuunnittelulle olisi tarvetta kaikenlaisten kiinteistöjen omistajien keskuudessa. Energiatehokkuuteen vaikuttavia asioita täytyisi arvioida ja selvittää kunkin kiinteistön kohdalla erikseen. Samat ratkaisut ja toimet eivät sovi jokaiseen kohteeseen ja energiatehokkuuteen vaikuttavat moni muukin asia kuin pelkkä energajärjestelmä. Energiasuunnittelua olisi hyvä tehdä jo aikaisessa vaiheessa rakentamisen ja remontoinnin alkuvaiheessa, jotta järjestelmistä saadaan mahdollisimman energiatehokkaita.

6.2 Puolueeton energianeuvonta

Hankkeen aikana Pohjois-Savon energianeuvontaa tehtiin tunnetuksi Mansikka ry:n kunnissa yleisötilaisuuksissa, pop-up neuvontapisteillä ja paikallismedioissa. Pohjois-Savon energianeuvonnan vastuualue on suuri eikä puolueetonta neuvontaa tarjoava, Kuopiossa fyysisesti sijaitsevat neuvontapiste, ole haja-asutusalueen asukkaille tuttu. Tietoa neuvonnasta pitäisi siis levittää ja kunnissa tarjota asukkaille myös paikallista apua sekä neuvontaa esimerkiksi kuntien asumispalvelujen kautta.

6.3 Ilmastoviisaus

Mansikka ry:n kunnat ovat vallitsevien päästölaskelmien perusteella jo osittain hiilinegatiivisia. Tarvetta kuitenkin on ilmastoviisaiden ratkaisujen käyttöönotolle ja kehittämiselle kaikessa toiminnassa. Profiloituminen ilmastoviisaaksi alueeksi vaatii myös **viestintää ja markkinointia**. Kunnilla olisikin hyvä tilaisuus tuoda alueen hiilinegatiivisuutta ja ilmastoviisaita ratkaisuja esille ja näin ollen lisätä alueen houkuttelevuutta. Savogrown ”Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon – SISU-hanke” jatkaa hyvin myös EKOTEKOja- hankkeessa tehtyä ilmastotyötä kuntalaisten parissa. Kuntien ilmasto-ohjelmien sekä suunnitelmien toimintaohjelmien laatimiseen kannattaisi nyt keskittyä erityisesti niin että koko ilmastotyö saataisiin osaksi kuntien strategista toimintaa.

6.4 Ympäristökasvatus -ja mobilisaatio

Jatkuvaa ympäristökasvatusta tulisi tehdä kunnissa yhteistyössä koulujen, yhdistysten ja yritysten kanssa. Erityisesti globaalin ympäristövastuun ymmärtämiseen tarvitaan panostusta, kun elämäntapojen vaikutukset näkyvät enemmän muualla kuin Suomessa.

6.5 Kyläyhteisöjen kestävä kehitys

Mansikka ry:n alueen kyläyhteisöillä on monilla samankaltaisia haasteita; aktiivijäsenet ovat ikääntyneitä, kylätalojen kunnossapito ja ylläpito vaatii paljon resursseja, uusia aktiivisia jäseniä on vaikea saada mukaan jne. Ratkaisuja näihin haasteisiin voitaisiin kehittää yhteistyössä kyläyhteisöjen välillä. Uusia, kestäviä ratkaisuja palveluiden pitämiseksi kylillä ja vanhojen, kulttuurihistoriallisesti rikkaiden rakennusten käyttöön ja säilyttämiseen löytyisi varmasti ratkaisuja, jos niitä kuntien, kuntalaisten sekä muiden alueen toimijoiden kanssa yhdessä pystyttäisiin miettimään.

7. Allekirjoittajat ja päiväys

14.7.2023 Jaana Oikarinen